

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини

30 вересня 2022 року № 67.15/22

ПОЛОЖЕННЯ

про консультативну раду з питань реалізації національного превентивного механізму при Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини

1. Загальні положення

1.1. Консультативна рада з питань реалізації національного превентивного механізму при Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини (далі – консультативна рада НПМ) є консультативно-дорадчим органом, який утворюється з метою надання консультаційної підтримки виконання Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу (далі Факультативний протокол) до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (далі Конвенція), залучення до регулярних відвідувань місць несвободи в Україні представників громадських організацій, експертних та наукових установ, у тому числі експертів, учених та фахівців, як національних, так і іноземних.

1.2. Діяльність консультативної ради НПМ здійснюється на принципах законності, гуманізму, професіоналізму, об'єктивності, неупередженості, доступності для інститутів громадянського суспільства та засобів масової інформації, забезпечення доброго балансу між дотриманням основоположних прав людини, яка утримується у місці несвободи, та дотриманням громадського порядку та безпеки, попередження будь-якого порушення основоположних прав людини.

1.3. Консультативна рада НПМ у своїй діяльності керується Конвенцією, Факультативним протоколом до неї, Конституцією України, Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», іншими законами, нормативно-правовими актами, чинними міжнародними договорами України та цим Положенням.

2. Функції та повноваження консультативної ради НПМ

2.1. Основними функціями та повноваженнями консультативної ради НПМ є:

2.1.1 консультативне фахове сприяння реалізації повноважень Уповноваженого у сфері здійснення парламентського контролю за дотриманням права на захист від катування та іншого жорстокого, нелюдського або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання;

2.1.2 сприяння співпраці з Уповноваженим закладів із захисту й заохочення прав людини, об'єднань громадян, експертних та наукових установ, організацій, експертів, учених та фахівців, у тому числі іноземних, щодо виконання функцій НПМ відповідно до Факультативного протоколу;

2.1.3 встановлення доброзесних зв'язків і партнерських відносин ефективної співпраці між Уповноваженим, національними і міжнародними неурядовими організаціями, що працюють у сфері запобігання катуванням, щодо вивчення і запровадження кращого світового досвіду;

2.1.4 використання можливостей громадського контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, органів державного контролю та нагляду, правоохоронних органів з метою забезпечення належних умов утримання та поведіння у місцях позбавлення волі;

2.1.5 забезпечення синергії компетенції Уповноваженого та можливостей закладів із захисту й заохочення прав людини, громадських організацій, експертних та наукових установ у сприянні забезпеченню законності, додержання прав і свобод людини у місцях несвободи;

2.1.6 сприяння постійній взаємодії і співпраці з Підкомітетом ООН з попередження катувань, іншими міжнародними інституціями, урядовими та неурядовими організаціями інших держав щодо впровадження загальноновизнаних стандартів для місць несвободи;

2.1.7 сприяння організації та проведенню перевірок стану додержання встановлених прав і свобод людини і громадянина відповідними державними органами, в тому числі тими, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, здійснюють виконання судових рішень, перевірок діяльності підпорядкованих і підконтрольних органам державної влади, органам місцевого самоврядування підприємств, установ, організацій з питань НПМ;

2.1.8 сприяння організації та здійсненню регулярних відвідування місць несвободи, залученню представників громадських організацій, експертних та наукових установ, у тому числі експертів, учених та фахівців, як національних, так і іноземних, до таких відвідувань місць несвободи, організації їх навчання та підвищенню кваліфікації;

2.1.9 обговорення на засадах професійності та доброзесності кандидатур представників громадських організацій, експертних та наукових установ, у тому числі експертів, учених та фахівців, як національних, так і іноземних, для їх залучення Уповноваженим до регулярних відвідувань місць несвободи;

2.1.10 внесення пропозицій Уповноваженому стосовно кандидатур представників громадських організацій, експертних та наукових установ, у тому числі експертів, учених та фахівців, як національних, так і іноземних, щодо доцільності їх залучення до регулярних відвідувань місць несвободи та щодо надання їм доручень Уповноваженого на участь у таких відвідуваннях;

2.1.11 формування та підтримання в актуальному стані Єдиного переліку представників громадських організацій, експертів, учених та фахівців, у тому числі іноземних, залучених до регулярних відвідувань місць

несвободи, у частині представників громадських організацій, експертних та наукових установ, для розміщення на веб-порталі Уповноваженого;

2.1.12 регулярне обговорення ефективності участі залучених до регулярних відвідувань місць несвободи представників громадських організацій, експертних та наукових установ, у тому числі експертів, учених та фахівців, як національних, так і іноземних, внесення пропозицій Уповноваженому щодо відкликання доручень Уповноваженого на участь у таких відвідуваннях, у зв'язку із неактивністю, недодержанням загально визнаних засад професійності та доброчесності;

2.1.13 регулярний розгляд питання про поводження з утримуваними в місцях несвободи з метою посилення їхнього захисту від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання;

2.1.14 обговорення результатів перевірок та відвідувань з питань НПМ, стану та результату розгляду пропозицій та подань Уповноваженого, повноти усунення виявлених порушень та недоліків, причин та умов, що сприяли порушенню прав людини, запобігання їх вчинення;

2.1.15 обговорення ефективності діяльності та проблем функціонування закладів із захисту й заохочення прав людини у контексті питань НПМ;

2.1.16 обговорення судової практики національних судів та ЄСПЛ у справах про неналежне утримання та поводження у місцях несвободи, стан реалізації судових рішень у справах цієї категорії;

2.1.17 сприяння реалізації громадських ініціатив щодо запобігання катування та неналежного поводження з особами, які перебувають в місцях несвободи;

2.1.18 вивчення та обговорення практики застосування законодавства з питань НПМ в Україні, міжнародного досвіду у сфері попередження катування та неналежного поводження з особами, які перебувають в місцях несвободи, з метою вдосконалення національного законодавства;

2.1.19 напрацювання та обговорення пропозицій щодо вдосконалення законодавства України у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина з питань НПМ;

2.1.20 напрацювання пропозицій щодо удосконалення діяльності державних органів і органів місцевого самоврядування з питань запобігання катування та належного поводження з особами, що перебувають у місцях несвободи;

2.1.21 консультаційна та фахова підтримка підготовки щорічної спеціальної доповіді Уповноваженого про стан справ щодо недопущення в Україні катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання; щорічної доповіді Уповноваженого про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні органами державної влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності та їх посадовими і службовими

особами, які порушували своїми діями (бездіяльністю) права і свободи людини і громадянина, та про виявлені недоліки в законодавстві щодо захисту прав і свобод людини і громадянина, висновків та рекомендацій, спрямованих на поліпшення стану забезпечення прав і свобод людини і громадянина, стану виконання рекомендацій, викладених попередніх доповідях за тематикою НПМ;

2.1.22 сприяння формуванню правової культури та правової інформованості населення з питань недопущення катування та неналежного поводження з особами, які перебувають в місцях несвободи;

2.1.23 визначення та обговорення шляхів залучення джерел фінансування заходів НПМ в Україні, ефективності використання такого фінансування.

3. Порядок формування та діяльності консультативної ради НПМ

3.1. Рішення про створення, реорганізацію та припинення діяльності консультативної ради НПМ приймає Уповноважений.

3.2. Положення про консультативну раду НПМ затверджується Уповноваженим.

3.3. До складу консультативної ради НПМ можуть входити представники Уповноваженого, працівники Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (далі – Секретаріат Уповноваженого), запрошені представники міжнародних інституцій, громадських організацій, експертних та наукових установ, інші фахівці, що мають досвід роботи в галузі захисту прав і свобод людини і громадянина за запрошенням Уповноваженого.

3.4. Персональний склад консультативної ради НПМ затверджується Уповноваженим.

3.5. Уповноважений особисто спрямовує діяльність консультативної ради НПМ, визначає, з урахуванням пропозицій учасників консультативної ради НПМ, порядок денний її засідань чи тематику інших форм роботи, головує на засіданнях консультативної ради НПМ, або доручає головування іншій особі.

3.6. Організаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності консультативної ради НПМ здійснюється Секретаріатом Уповноваженого, а функціональне та оперативне супроводження діяльності консультативної ради НПМ провадиться Департаментом з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого (далі – Департамент НПМ), забезпечення активної діяльності кожного учасника консультативної ради НПМ покладається на організацію, установу, представниками яких є такі учасники.

3.7. Основними формами роботи консультативної ради НПМ є засідання, які скликаються Уповноваженим за необхідності, а у перервах між засіданням – листування та обговорення, зокрема в електронній формі, з нагальних питань функціонування НПМ.

3.8. Засідання консультативної ради НПМ оформлюються протоколом, який підписується головуючим та особою, яка склала протокол. За потреби за результатами розгляду напрацювань консультативної ради НПМ Уповноваженим видаються накази.

4. Порядок формування персонального складу консультативної ради НПМ

4.1. Учасники консультативної ради НПМ, які входять до складу консультативної ради НПМ за посадою, визначаються Персональним складом консультативної ради НПМ, який затверджується Уповноваженим.

4.2. Учасники консультативної ради НПМ, які є представниками громадських організацій, експертних та наукових установ, виділяються для участі у діяльності консультативної ради НПМ керівництвом відповідних організацій та установ за запрошенням Уповноваженого. У такому ж порядку здійснюється відкликання та заміна представників установ та організацій, як учасників консультативної ради НПМ.

4.3. Учасниками консультативної ради НПМ мають бути досвідчені фахівці, які володіють високими моральними принципами та мають бездоганну репутацію; є прихильними справі захисту прав людини; мають досвід роботи не менше трьох років по одній або кільком спеціальностям: юрист, лікар, санітарний лікар, психолог, психіатр, педагог, судово-медичний експерт, соціальний працівник, іншим спеціальностям, що відносяться до функціонування місць несвободи; є дієздатними особами, раніше не утримувалися у місцях несвободи у зв'язку із вчиненням ними правопорушень, окрім тих осіб на які поширюється дія Законів України «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років», «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду».

5. Права та обов'язки учасників консультативної ради НПМ

5.1. Права учасників консультативної ради НПМ:

5.1.1 брати участь у будь-яких формах діяльності консультативної ради НПМ;

5.1.2 вносити пропозиції щодо обговорення на засіданнях чи у інших формах діяльності консультативної ради НПМ будь-яких питань виконання функцій НПМ в Україні, приймати участь у таких обговореннях;

5.1.3 вносити обґрунтовані пропозиції щодо організації відвідування будь-якого місця несвободи в Україні, проведення перевірок стану додержання встановлених прав і свобод людини і громадянина відповідними державними органами, в тому числі тими, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, здійснюють виконання судових рішень, перевірок діяльності підпорядкованих і підконтрольних органам державної влади, органам місцевого самоврядування підприємств, установ, організацій з питань НПМ;

5.1.4 заявляти про будь-які порушення прав людини у місцях несвободи;

5.1.5 вносити обґрунтовані пропозиції щодо залучення представників громадських організацій, експертних та наукових установ, у тому числі експертів, учених та фахівців, як національних, так і іноземних, до регулярних відвідувань місць несвободи в Україні.

5.2. **Обов'язки учасників консультативної ради НПМ:**

5.2.1 брати активну участь у діяльності консультативної ради НПМ, сприяти реалізації покладених на неї функцій та повноважень;

5.2.2 керуватися у своїй діяльності високими моральними принципами;

5.2.3 бути відповідальним, чесно виконувати обов'язки та не зловживати наданими правами;

5.2.4 викривати будь-які порушення прав людини у місцях несвободи, недоліки в їх діяльності;

5.2.5 дотримуватись в своїй діяльності принципів сумлінності та об'єктивності, а також конфіденційності та нерозголошення інформації з обмеженим доступом.

**Директор Департаменту з питань
реалізації національного
превентивного механізму**

Артем ВОЛОДІН